

ekolisty

informačný spravodaj Priateľov Zeme - SPZ

Venujte
2% pre
ochranu
prírody
viac na str.3

**Priatelia
Zeme
SPZ**

1 / 2012

- Téma: Biologické odpady - prečo sa nimi zaoberať?
- Aktivity Priateľov Zeme - SPZ v roku 2011
- 3. ročník súťaže 3Z - Znižuj, znovupoužívaj, zrecykluj
- Ekoporadňa: Opätovné používanie tvorivo
- Otázka: Papierové vreckovky, alebo klasické, textilné?

O našich aktivitách v roku 2011 sa viac dočítate na str. 6

Milí priatelia,

otvárate prvé číslo Ekolistov v roku 2012. Je to rok, ktorý má podľa mnohých predpovedí priniesť koniec sveta, alebo aspoň prerod nášho myslenia duchovnejším a menej konzumným smerom. Priznávam, že mňa tieto predpovede veľmi nevzrušujú. Zdá sa mi, že sú skôr pasívnym vyjadrením túžby po zmene, ktorá príde aj bez našej snahy. Ja si skôr myslím, že pre akúkoľvek väčšiu zmenu spoločnosti treba začať od seba. Očakávať, že zmena príde „zvonku“ sama od seba, a zrazu bude ľudstvo úplne iné, je podľa mňa výhovorka, aby človek nemusel na sebe pracovať. Preto pracujte na sebe, na svojom vzťahu k Vášmu okoliu aj životnému prostrediu a môžete byť súčasťou zmeny.

Nuž a v tomto vám môže pomôcť aj toto číslo Ekolistov. Má totižto tri hlavné poslanstvá. Jedno - veľmi dôležité - je priniesť vám informácie, ktoré vám pomôžu meniť seba a aj svet okolo seba. Ďalšie je informovanie o našej práci. V tomto čísle sa dozviete o výsledkoch nášho snaženia v roku 2011. Nuž a s tým súvisí aj posledné poslanstvo.

Chceme vám našou prácou ukázať, čo všetko dokážeme realizovať i vďaka vašej pomoci. Či už bola formou dobrovoľníckej práce alebo ste nám venovali finančný príspevok, či dve percentá... Veríme, že vás naše výsledky práce presvedčia, že sme vašu podporu dobre zhodnotili.

Opäť prichádza obdobie, kedy môžete finančne podporiť našu organizáciu formou venovania 2 % z vašich daní. Výhoda tejto podpory je v tom, že nestojí vás - darcov ani cent navyše, pretože darujete organizácii časť dane z príjmu, ktorú by ste inak nechali štátu. Nenechajte si zobrať šancu sami rozhodnúť, na čo sa 2 % z vašich daní použijú. Verím, že podporíte našu prácu a úsilie o svet bez zbytočných odpadov a toxického znečistenia využijete. Ďakujeme.

Milí priatelia, na záver chcem vyjadriť nádej, že aj v roku 2012 budeme mať vašu priazeň a podporu. Taktiež verím, že tento rok bude úspešný pre nás všetkých, naše osobné životy i pre našu prácu.

Martin Valentovič, predseda Priateľov Zeme - SPZ

Obsah čísla 1 / 2012

- 03 . ZAPOJTE SA
- 04 . TÉMA: Biologické odpady - prečo sa nimi zaoberať?
- 06 . TÉMA: Aktivity Priateľov Zeme - SPZ v roku 2011
- 08 . AKTIVITY PRIATEĽOV ZEME - SPZ
- 10 . AKTIVITY PRIATEĽOV ZEME - SPZ V SKRATKE
- 11 . EKOPORADŇA: Opätovné používanie tvorivo
- 12 . VY SA PÝTATE, MY ODPOVEDÁME

Informačný spravodaj Ekolisty

Vydáva:
Priatelia Zeme - SPZ, Košice

Adresa:
P.O.BOX H-39, 040 01 Košice
kancelária: Alžbetina 53
tel./fax: 055/677 1 677
mobil: 0903 77 23 23
e-mail: spz@priateliazeme.sk
http://www.priateliazeme.sk/spz

Redakčná rada:
Martin Valentovič
Branislav Moňok
Mgr. Lenka Beznáková
grafická úprava:
Mgr. art. René Říha

Dátum vydania:
február 2012

Foto na titulnej strane:
autor: Priatelia Zeme - SPZ
Ostatné fotografie, ak nie je uvedené inak, archív Priateľov Zeme - SPZ.

ISSN 1335-437X

 Vytlačené na recyklovanom papieri

Spoločnosť priateľov Zeme od februára 2005 zmenila svoj názov na Priatelia Zeme - SPZ. Spolu s názvom došlo aj k zmene loga - z pôvodného srdca s planétou na kruhový symbol - logo medzinárodnej federácie Priatelia Zeme (Friends of the Earth International - FoEI).

Minimalizácia vzniku odpadov a znečistenia humorne

kreslí:
Ivo Chadžiev

o opravovaní pokazených vecí a znovupoužívaní

www.priateliazeme.sk/spz, 055 / 677 1 677

Tento komiks bol vydaný v rámci projektu „Od triedenia k minimalizácii odpadu“, ktorý je spolufinancovaný z finančného mechanizmu EHP, Nórskeho finančného mechanizmu a štátneho rozpočtu Slovenskej republiky.

Ako sa s nami rozlúčil rok 2011, tak sa rozlúčil i náš kolega Jozef Gaál, ktorého voláme Dodo. Ďakujeme mu za spoluprácu a pomoc v rozvoji organizácie. Veríme, že v ďalšej práci nájde šťastie a využije skúsenosti, ktoré v našej organizácii získal.

Kolektív Priateľov Zeme - SPZ

Pomôžte nám aktívne získať dve percentá z dane

Svojou aktivitou nám môžete pomôcť osloviť viac ľudí, aby nám venovali dve percentá:

- Oslovte príbuzných, známych, kolegov a odporučte im Priateľov Zeme - SPZ, dajte im tlačivá pre venovanie: Potvrdenie o zaplatení dane z príjmov, Vyhlásenie o poukázaní sumy... Tlačivá nájdete v strede tohto čísla Ekolistov alebo na našej webovej stránke.
- Oslovte majiteľov, vedúcich firiem, aby za firmu poukázali v daňovom priznaní 2 % z dane, porozmýšľajte, či máte v rodine alebo medzi známymi niekoho, kto by vedel presadiť, aby firma venovala 2 % pre Priateľov Zeme - SPZ.
- Stiahnite a vytačte si leták alebo plagát o dvoch percentách. Leták umiestnite v čajovni, knižnici či inom verejnom mieste. Plagát vylepte na verejné miesta vo vašej obci/meste na miesta pre výlep určené. Leták a plagát si môžete stiahnuť z našej webovej stránky. Pokiaľ nemáte možnosť si leták či plagát vytačiť,

môžeme Vám ich zaslať. Kontaktuje nás prosím.

- Urobte nástenky o Priateľoch Zeme - SPZ a možnosti venovať 2 % na mestskej vývesnej tabuli, vo firme, na úrade, v škole.
- Pomôžte nám aktívne na informačných stánkoch vo Vašom meste pri komunikácii s verejnosťou.
- Uverejnite banner alebo video na Vašej webovej stránke s odkazom na našu stránku. Bannery a videá si môžete stiahnuť z našej stránky.
- Podporte a šírte informácie o nás na sociálnych sieťach, pripojte sa k nám na facebooku a zdieľajte informácie o aktivitách Priateľov Zeme - SPZ.

Ďakujeme.

Všetko o dvoch percentách nájdete na našej webovej stránke www.priateliazeme.sk/spz/2percenta.

Ak máte akékoľvek otázky, potrebujete tlačivá, letáky alebo plagáty, či pomoc s vyplnením tlačív, neváhajte nás kontaktovať na spz@priateliazeme.sk alebo na tel. 0903 77 23 23.

Vyjadrite nám podporu

Aktivity Priateľov Zeme ocenili a podporujú aj známe osobnosti.

Marián Geišberg nás v kampani pre venovanie dvoch percent z daní podporuje aj tento rok svojim vyjadrením:

„Ani 100 % nestačí na to, čo treba napraviť. Skúste to aspoň s dvoma a pomôžete tým, čo to ešte nevidia. Spriateľte sa s Priateľmi Zeme a Zem sa stane tak trošku Vašou. Budete mať alibi, že ste neboli ľahostajní, keď trpela.“

Slávka Halčáková prejavila taktiež svoje sympatie a pre tohtoročnú kampaň pre získanie dvoch percent z daní nám napísala:

„Priateľstvo so Zemou je investícia pre trvalo udržateľnú spoločnosť. Darujte 2 % z vašich daní a staňte sa priateľmi Zeme.“

Ak sa Vám páčia naše aktivity, neostýchajte sa napísať nám tiež. Radi sa pochválime Vašou pochvalou:) O tom, čo o nás povedali naši členovia, sympatizanti, aktivisti, naši známi či mediálne známi ľudia, si môžete prečítať na www.priateliazeme.sk/o-nas/povedali-o-nas.

Pomôžte nám na infostánkoch

Od začiatku marca chystáme v centre Košíc a Prešova sériu informačných stánkov s cieľom informovať širokú verejnosť o našich aktivitách. Pridajte sa k nám a pomôžte nám ich zrealizovať. Pokiaľ máte dostatok skúseností, môžete infostánok vo vašom meste po konzultácii s nami urobiť aj sami. Ak nie, obráťte sa na nás, radi vás to naučíme.

Pomôžte nám s filmovaním našich akcií

Pokiaľ máte skúsenosti s natáčaním a tvorbou videa, dokumentu, alebo vás táto oblasť zaujíma, oslovte nás prosím. Aj s vašou pomocou chceme lepšie dokumentovať naše pripravované akcie a urobiť ich prístupnejšími pre širokú verejnosť.

V najbližšom období pripravujeme vyhlásenie výsledkov práve prebiehajúcej súťaže 3Z - Znižuj, Znovopoužívaj, Zrecykluj a chceme zviditeľniť úspechy samospráv, ktoré efektívne znižujú znečisťovanie životného prostredia a produkciu odpadov. Pomôžte nám urobiť videoreportáž z tohto podujatia či zo samotných ocenených obcí.

Zapojte sa do našich ďalších aktivít, staňte sa dobrovoľníkom alebo dobrovoľníčkou

Významná pomoc pri realizácii našich plánov je dobrovoľnícka práca - práca, ktorú nerobíte pre peniaze, ale z presvedčenia, že pomáhate zlepšiť to, čo sa vám nepáči. Navštívte našu webovú stránku kde sa dozviete o tom, ako nám môžete pomôcť a najnovšie už aj o tom, čo pripravujeme.

Biologické odpady – prečo sa nimi zaoberať?

Dôvodov, prečo sa zaoberať problematikou biologických odpadov, je niekoľko. Ani niektorí odborníci na odpadové hospodárstvo (OH) si úplne neuvedomujú dopady zvoleného systému nakladania s týmto druhom odpadu na životné prostredie alebo ekonomiku OH. Nemôžeme sa teda čudovať ani laickej verejnosti, že sa bráni novinkám v legislatíve, ktoré ich „nútia“ napr. triediť biologické odpady v domácnostiach, alebo im ich zakazujú spaľovať na záhradách. Pokúsím sa preto v tomto článku poukázať na najzávažnejšie problémy týkajúce sa tejto oblasti.

Zloženie komunálnych odpadov

Priatelia Zeme – SPZ vykonali v posledných rokoch analýzy zloženia zmesového komunálneho odpadu v dvanástich obciach a mestách v SR. Samostatne boli urobené analýzy pre komplexnú bytovú výstavbu a individuálnu bytovú výstavbu. V oboch prípadoch sa potvrdilo, že **biologické odpady sú v nich kvantitatívne najvýznamnejšou zložkou**. V jednotlivých obciach boli zastúpené v rozmedzí od 45 do 70 % z celkovej hmotnosti komunálnych odpadov.

Najčastejším spôsobom nakladania s komunálnymi odpadmi (a v ňom aj obsiahnutými biologickými odpadmi) v SR je ich skládkovanie na skládkach odpadov. Na druhom mieste je spaľovanie v spaľovniach odpadov. Oficiálne je na treťom mieste ich recyklácia (najčastejšie kompostovanie). No výskumy Priateľov Zeme – SPZ potvrdzujú, že pred recykláciou je nezákonné nakladanie s odpadmi t.j. vyhadzovanie odpadu na čierne skládky odpadov a spaľovanie na verejných a súkromných pozemkoch a v domácnostiach.

Vo väčšine prípadov sú biologické odpady neškodným materiálom s veľkým potenciálom využitia. Pri nesprávne zvolených spôsoboch nakladania s týmito odpadmi a pri ich zmiešavaní s ostatnými druhmi odpadov však prispievajú k zvýšeniu škodlivých a nekontrolovateľných reakcií napr. na skládkach odpadov a v spaľovniach odpadov.

Skládkovanie biologických odpadov

Po energetike, priemysle a poľnohospodárstve sú odpady štvrtým najväčším zdrojom skleníkových plynov v Európskej únii. Podľa údajov z roku 2004 bolo v odpadovom hospodárstve vyprodukovaných celkom 109 megaton (Mt) skleníkových plynov. Hlavným zdrojom emisií sú skládky odpadov.

Problém je v rozklade biologických odpadov. Na skládkach odpadov rozklad prebieha pri anaeróbných podmienkach (bez prístupu vzduchu), pričom vzniká skládkový plyn, ktorého majoritnou zložkou je metán (CH_4). Ten je považovaný za jeden z hlavných atmosférických stopových plynov zodpovedných za rozšírenie problému antropogénneho skleníkového efektu. Je zistené, že v globálnej škále prispieva metán k tomuto efektu približne 15 %. Metán je z hľadiska globálneho otepľovania 25 násobne účinnejší ako hlavný skleníkový plyn oxid uhličitý (CO_2) (tzn., že 1 tona metánu má účinok ako 25 ton oxidu uhličitého).

Navyše je známych viac ako 20 odborných štúdií dokumentujúcich nárast zdravotných problémov v okolí skládok odpadov, pričom hlavné podozrenie je uvádzané v súvislosti so skládkovými plynmi.

Spaľovanie biologických odpadov

Pokiaľ sa biologické odpady dostanú do spaľovne odpadov, stávajú sa kvôli svojej vysokej vlhkosti a obsahu soli (chlóru) zdrojom pre tvorbu toxických plynov, ako sú napr. dioxíny. Odborné štúdie uvádzajú, že látky podliehajúce rozkladu, sú druhým najvýznamnejším zdrojom chlóru (okolo 17 %) v komunálnych odpadoch. Navyše tam ešte nie je započítaný papier (ďalších 10 % chlóru). Pri ich spaľovaní vzniká vysoko agresívna kyselina chlorovodíková, nebezpečné chlórované uhľovodíky, dioxíny a furány!

Nemalým zaťažením pre životné prostredie a zdravie ľudí je aj spaľovanie biologických odpadov na verejných a súkromných pozemkoch a v domácnostiach. Vznikajúci dym, ktorý je produktom nedokonalého spaľovania, obsahuje rôzne škodlivé plyny. Sú to napríklad oxid uhoľnatý (CO) (je jedovatý, schopný viazať sa na krvné farbivo – hemoglobín, a tým znemožniť prenos kyslíka krvou, čo môže viesť k uduseniu), dechtové látky (polyaromatické uhľovodíky obsiahnuté v dechtach boli prvými látkami, u ktorých boli dokázané rakovinotvorné účinky) a v niektorých prípadoch aj jedny z najnebezpečnejších látok - rakovinotvorné dioxíny.

Ťažba rašeliny

V súčasnosti prebieha vo veľkej miere na celom svete komerčná a drastická ťažba rašeliny. Tá je využívaná ako palivo, pre záhradníctvo, úpravu poľnohospodárskej pôdy a zalesňovanie. Rašeliniská sú však medzinárodne dôležité biotopy, na ktoré sú naviazané vzácne a unikátne druhy rastlín a živočíchov. Ich ťažbou nenávratne tieto lokality ničíme, čím výraznou mierou prispievame k zániku vzácných druhov. Rašeliniská sú aj akousi zásobárňou uhlíka, ktorý sa z nich len pomaly uvoľňuje do atmosféry vo forme CO_2 a CH_4 . Ťažbou a využívaním rašeliny tento proces výrazne urýchľujeme, čo má za následok rozširovanie problému antropogénneho skleníkového efektu. Odhaduje sa, že rašelina na svetových rašeliniskách obsahuje až 550 gigaton

(Gt) uhlíka. To sa rovná napríklad 30 % uhlíka nachádzajúceho sa v pôdach alebo 70 % uhlíka v atmosfére alebo dvojnásobku uhlíka v lesnej biomase celého sveta.

Zmenou spôsobov nakladania s biologickými odpadmi (napr. výrobou kompostov a z nich pripravených pestovateľských substrátov) môžeme aj my znížiť dopad ťažby rašeliny na životné prostredie a viac ako plnohodnotne nahradiť rašelinu.

Rizikové biologické odpady

Kompostovanie a anaeróbna digestia sú považované za optimálne riešenie (z hľadiska ochrany zdravia, ochrany životného prostredia a ekonomického hľadiska) v nakladaní s niektorými rizikovými biologickými odpadmi. Patria medzi ne napr. kaly z čistiarní odpadových vôd, hnojné odpady z poľnohospodárskej výroby, ktoré sú potenciálne rizikové z mikrobiologického hľadiska a z hľadiska nadmerného zásobenia vôd živinami (tzv. eutrofizácia), ale aj kuchynské a reštauračné biologické odpady.

Pri správnom zvolení spracovateľských technológií a dodržaní technologických postupov je možné tieto riziká účinne eliminovať.

Úbytok organických látok v pôdach

Z dostupných informácií publikovaných Spoločným výskumným centrom (Joint Research Centre, JRC) Komisie európskych spoločenstiev vyplýva, že za posledné desaťročia bol zaznamenaný významný nárast procesov znehodnocovania pôdy, ktoré sú spôsobované aj úbytkom organických látok v pôde. Už v súčasnosti má cca 45 % pôdy v Európe nízky alebo veľmi nízky obsah organických látok (t.j. 0-2 % organického uhlíka) a 45 % pôdy má priemerný obsah týchto látok (t.j. 2-6 % organického uhlíka).

Strata obsahu organického uhlíka v pôde môže obmedziť schopnosť pôdy zabezpečovať živiny pre udržateľnú rastlinnú výrobu. To môže viesť k nižším výnosom, a tiež to môže ovplyvniť potravinovú bezpečnosť. Menej organického uhlíka takisto znamená menej potravy pre živé organizmy nachádzajúce sa v pôde, čím sa znižuje pôdna biodiverzita. Vplyvom úbytku organických látok sa znižuje schopnosť infiltrácie vody v pôde, čo vedie k zvýšenému odtoku a erózii. Eróziou sa zase znižuje obsah organických látok, keďže sa odplavuje úrodná ornica. V polosuchých podmienkach to môže viesť dokonca k degradácii pôdy na polopúšť až púšť (tzv. dezertifikácia).

Biologické odpady sú považované za hodnotný prírodný zdroj, ktorý sa môže používať na výrobu organických hnojív vysokej kvality (napr. kompostu). To prispieva k boju proti degradácii pôdy, zachovaniu produktivity pôdy, zníženiu používania chemických hnojív v poľnohospodárstve a zvýšeniu schopnosti pôdy zadržiavať vodu.

Energetický potenciál biologických odpadov

Využívanie obnoviteľných zdrojov energie má okrem ekologických prínosov vplyv aj na znižovanie závislosti jednotlivých štátov na dovoze energie a palív zo zahraničia. Biologické odpady predstavujú hodnotný obnoviteľný zdroj s veľkým a doposiaľ nenaplneným potenciálom na výrobu alternatívnej energie.

Existuje množstvo technológií, ktorými pri správnom použití dokážeme nahradiť fosílna palivá a zmierniť tak negatívne dopady výroby a spotreby energie na životné prostredie. Medzi najznámejšie patria anaeróbna digestia (výroba bioplynu) a spaľovacie technológie (na spaľovanie odpadovej biomasy a z nich

AUTOBUS VEREJNEJ DOPRAVY V BERNE (ŠVAJCIARSKO) NA BIOPLYN, KTORÝ JE ZAUJÍMAVOU NÁHRADOU FOSÍLYCH PALÍV.

vyrobených produktov - peliet, brikiet, štiepky...). Medzi menej známe patria hlavne alkoholové kvasenie, reesterifikácia, pyrolýza a splyňovanie. Pomocou týchto technológií dokážeme vyrobiť elektrickú energiu, tepelnú energiu, pevné, kvapalné a plyné biopalivá použiteľné napr. pre dopravné prostriedky alebo na dodávanie do elektrifikovanej a plynárskej sústavy. Veď len z 1 tony kuchynského biologického odpadu je možné vyrobiť až 100 m³ bioplynu, z ktorého sa v kogeneračných jednotkách môže vyrobiť 198 kWh elektrickej energie a 348 kWh tepla.

Ekonomické zaťaženie

Zvolené spôsoby nakladania s biologickými odpadmi majú vplyv aj na ekonomické zaťaženie samospráv a pôvodcov odpadu. Správne zvolená forma a technológia môže pre obec a jej obyvateľov priniesť aj značné finančné úspory. Tie sa prejavia hlavne v znížení nákladov na odvoz odpadov na skládky odpadov alebo do spaľovní odpadov. Náklady na spracovanie 1 tony biologických odpadov napr. pri domácom kompostovaní sú pre samosprávu nulové, ale aj pri obecných kompostoviskách, kompostárňach alebo bioplynových staniciach sú spravidla nižšie ako náklady na ich skládkovanie alebo spaľovanie.

Ďalším prínosom môže byť úšetrenie finančných prostriedkov za nákup hnojív alebo pestovateľských substrátov používaných pri skrášľovaní obce, výsadbe a udržiavaní verejnej zelene v obci, pestovaní v záhrade alebo v domácnosti.

Okrem uvedených úspor môžu ekonomike odpadového hospodárstva alebo i celému rozpočtu obce pomôcť aj príjmy z prevádzkovania zariadení na zhodnocovanie biologicky rozložiteľných odpadov (rôzne poplatky za príjem a spracovanie odpadu alebo predaj kompostu, elektrickej energie, tepla a pod.).

Na záver

Pre tieto, ale i ďalšie dôvody je v súčasnosti pre životné prostredie, zdravie a peňaženku ľudí nevyhnutné v krátkej dobe prehodnotiť a zmeniť doteraz zaužívané spôsoby nakladania s biologickými odpadmi. Od ich súčasného skládkovania musíme prejsť k ich recyklácii a energetickému zhodnocovaniu. V našich podmienkach je to hlavne kombinácia aeróbného kompostovania (výroba kompostu) a anaeróbného kvasenia (výroba bioplynu), ktorá by mohla byť dopĺňaná mechanicko-biologickou úpravou zmesového komunálneho odpadu.

Každý z nás môže v tomto smere pomôcť. Ak bývate v rodinnom dome, tak si biologické odpady kompostujte svojpomocne, ak v bytovom dome, tak sa zapojte do systému triedeného zberu biologických odpadov vo vašej obci/meste (v najbližších rokoch by sa mal objaviť vo všetkých mestách a obciach).

Aktivity Priateľov Zeme – SPZ v roku 2011

V roku 2011 sme realizovali stále veľkú časť aktivít v rámci troch projektov. Konkrétne ide o pokračujúci projekt „Triedenie a recyklácia odpadov - súčasť nášho každodenného života“, podporený Recyklačným fondom, ďalej končiaci projekt „Prima - Klíma - Životný štýl/Trvaloudržateľné vzdelávanie v oblasti ochrany klímy a prírodných zdrojov prostredníctvom prevencie vzniku znečistenia“, podporený nadáciou DBU a napokon začínajúci projekt „Predchádzanie vzniku odpadov - nevyhnutný krok k udržateľnému regiónu V4“, podporený Medzinárodným vyšehradským fondom. Avšak v roku 2011 sme uskutočnili aj množstvo neprojektových aktivít, ktoré boli financované z rezerv organizácie. Toto je prehľad najdôležitejších aktivít:

- Pomohli sme 86 obciam so zlepšovaním odpadového hospodárstva, konkrétne: poskytovali sme odborné poradenstvo, zavádzali sme do praxe nové efektívnejšie systémy, pripravili a vydali sme 26 druhov informačných materiálov pre 36 obcí, pripravili sme 15 projektov do Environmentálneho fondu a EÚ fondov, na 6 školeniach sme vyškolili 60 nových kompost majstrov...
- Vydali sme 2 publikácie s prípadovými štúdiami (Separovaný zber v mestách a obciach - príklady z praxe, Kompostovanie v mestách a obciach – príklady z praxe), 1 odbornú príručku (Nakladanie s biologicky rozložiteľnými odpadmi) a CD (Smerovanie k nulovému odpadu v obciach), ktoré sme rozoslali všetkým obciam na Slovensku.
- Usporiadali sme „Novoročnú recykláciu“ – výmennú burzu, na ktorej sa vyzbieralo a následne odovzdalo odhadom asi 5 ton materiálu (oblečenie, topánky, fotoaparáty, knihy, televízory, magnetofóny, mobilné telefóny, hračky, kuchynské riady, bytové doplnky, čistiace prostriedky,...).

- Vydali sme manuál „Ako zorganizovať výmennú ekologicko-charitatívnu burzu“.
- Vydali sme štyri čísla informačného spravodaja Ekolisty.
- Centrum pomoci občanom zvíťazilo v kauzách prešovskej spaľovne odpadov a skládky odpadov v Žehni, a venuje sa ďalším kauzám, konkrétne: spaľovňa odpadov v Smoleniciach, spaľovňa v Nižnej Slanej, skládka v Hertniku...
- Zorganizovali sme informačné stánky pre verejnosť v Pribylíne, na festivaloch Ekofest, Pohoda a Pecha kucha night; v Palárikove na jesennej výstave ovocia a zeleniny; v Trenčíne na Biojarmoku; v Prešove a niekoľko ďalších v Košiciach...
- Zorganizovali sme seminár o biologicky rozložiteľnom odpade pre Združenie obcí Miloj Spiš, seminár o triedenom zbere a nakladaní s biologicky rozložiteľným odpadom v Čadci, v Topolčanoch 3. ročník Dňa otvorených dverí v odpadovom hospodárstve, v Štítnej nad Vlárí – Popov odborný seminár s exkurziou, konferenciu o znižovaní nákladov na odpadové hospodárstvo v Banskej Bystrici, medzinárodnú konferenciu o predchádzaní vzniku odpadov v Bratislave.

VYHLÁSENIE

o poukázaní sumy do výšky 2% zaplatenej dane z príjmov fyzickej osoby podľa zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov, ktorej bolo za zdaňovacie obdobie vykonané ročné zúčtovanie preddavkov na daň z príjmov zo závislej činnosti

Rok : 2011

Uvádza sa zdaňovacie obdobie, za ktoré sa platí daň

I. ÚDAJE O DAŇOVNÍKOVI

Priezvisko a titul

01	
----	--

Meno

02	
----	--

Rodné číslo (U cudzích št. príslušníkov dátum narodenia.)

03							/				
----	--	--	--	--	--	--	---	--	--	--	--

Adresa

trvalého pobytu alebo

pobytu na území SR, kde sa daňovník obvykle zdržiaval

Ulica a číslo

04	
----	--

PSC

05	
----	--

Názov obce

06	
----	--

Štát

07	
----	--

Číslo telefónu

08	
----	--

Suma do výšky 2 % zaplatenej dane

09	Zaplatená daň, z ktorej sa vypočíta suma do výšky 2 % zaplatenej dane	
----	---	--

10	Suma do výšky 2 % zo zaplatenej dane z r. 09 (min. 3,32 eura)	
----	---	--

Na r. 09 sa uvádza daňová povinnosť daňovníka, znížená o daňový bonus, vypočítaná v roku (nie daň na úhradu), v ktorom sa podáva toto vyhlásenie; uvádza sa riadok 03 z potvrdenia o zaplatení dane, ktoré je súčasťou tohto vyhlásenia.

Na r. 10 sa uvádza suma zaokrúhlená s presnosťou na dve desiatinné miesta, pričom táto suma nesmie byť nižšia ako 3,32 eura.

Dátum zaplatenia dane

11	
----	--

Z riadku 05 potvrdenia o zaplatení dane, ktoré je súčasťou vyhlásenia. V prípade daňového preplatku z ročného zúčtovania preddavkov na daň sa uvedie dátum 31. marec zdaňovacieho obdobia, v ktorom sa toto vyhlásenie podáva.

II. ÚDAJE O PRIJÍMATEĽOVI

Obchodné meno alebo názov

12	Priatel'ia Zeme – SPZ
----	-----------------------

Sídlo – obec, PSC, ulica, číslo

13	Košice, 040 01, Alžbetina 53
----	------------------------------

Právna forma

14	Občianske združenie
----	---------------------

Identifikačné číslo prijímateľa (IČO/SID)

15	3	5	5	2	9	2	6	1	/	-	-	-	-
----	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Vyhlasujem, že uvedené údaje v tomto vyhlásení sú pravdivé.

V..... dňa.....

.....
Podpis daňovníka

Poučenie na vyplnenie vyhlásenia o poukázaní sumy do výšky 2 % zaplatenej dane z príjmov fyzickej osoby podľa zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov
(ďalej len „zákon o dani z príjmov“)

1. Do kolónky „**Rok**“ sa uvedie zdaňovacie obdobie, za ktoré sa platí daň, teda za ktoré zamestnávateľ, ktorý je platiteľom dane (ďalej len „zamestnávateľ“) vykonal daňovníkovi ročné zúčtovanie preddavkov na daň. Napr. ak sa v roku 2011 platí daň za zdaňovacie obdobie roku 2010, uvedie sa rok 2010.

2. Do kolónky „**Adresa**“ sa uvedie adresa trvalého pobytu daňovníka na území SR. Ak daňovník nemá trvalý pobyt na území SR, uvedie sa adresa pobytu na území SR, kde sa v zdaňovacom období obvykle zdržiaval. Skutočnosť, ktorá adresa sa uvádza, sa vyznačí krížikom.

3. Daňovník je po zaplatení dane z príjmov fyzických osôb **oprávnený, podľa § 50 zákona** o dani z príjmov, predložiť **svoju** miestne príslušnému správcom dane v prípade, ak tomuto daňovníkovi zamestnávateľ vykonal ročné zúčtovanie preddavkov na daň z príjmov zo závislej činnosti **vyhlásenie**, v ktorom uvedie, že suma **do výšky 2 % zaplatenej dane** sa má poukázať ním určenej právnickej osobe.

4. Zoznam prijímateľov, ktorým sa môže podiel do výšky 2 % zaplatenej dane poukázať, zverejňuje Notárska komora Slovenskej republiky do 15. januára kalendárneho roka, v ktorom možno prijímateľovi túto sumu poukázať.

5. Daňovník vo vyhlásení môže určiť len jednu právnickú osobu (prijímateľa).

6. Daňovník, ktorému zamestnávateľ vykonal ročné zúčtovanie preddavkov na daň z príjmov zo závislej činnosti (ďalej len „ročné zúčtovanie“) v súlade so zákonom o dani z príjmov predloží **svoju miestne príslušnému** správcom dane vyhlásenie **do 30. apríla roku**, v ktorom sa vykonáva ročné zúčtovanie za predchádzajúce zdaňovacie obdobie. Prílohou vyhlásenia je aj potvrdenie od zamestnávateľa o tom, že daň za zdaňovacie obdobie, za ktoré sa ročné zúčtovanie vykonalo, bola zaplatená. To znamená, že do termínu podania vyhlásenia bol zrazený (zaplatený) aj prípadný daňový nedoplatok vyplývajúci z ročného zúčtovania - daňovník, ktorý sa rozhodne predložiť vyhlásenie podľa § 50 zákona o dani z príjmov, nemôže mať daňový nedoplatok z príjmov fyzickej osoby. Ak mal daňovník z ročného zúčtovania preddavkov na daň daňový preplatok, **v riadku 14** sa uvedie dátum 31. marec zdaňovacieho obdobia, v ktorom sa podáva toto vyhlásenie.

7. Podiel zaplatenej dane poukázaný správcom dane určenému prijímateľovi **nemožno dodatočne upravovať** ak sa **dodatočne zistí**, že daňová povinnosť bola iná. Ak v takom prípade daňovníkovi vznikne daňový preplatok z príjmov fyzických osôb, tento sa zníži o rozdiel medzi sumou poukázanou prijímateľovi a sumou do výšky 2 % z upravenej daňovej povinnosti.

POTVRDENIE O ZAPLATENÍ DANE Z PRÍJMOV ZO ZÁVISLEJ ČINNOSTI

na účely vyhlásenia o poukázaní sumy do výšky 2 % zaplatenej dane fyzickej osoby podľa zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“)

Za rok 2011

Meno a priezvisko daňovníka: ..... Rodné číslo¹⁾: .....

Adresa trvalého pobytu: ..... PSČ: .....
(v eurách)

01	Daň – podľa § 15 zákona (z r. 06 ročného zúčtovania preddavkov na daň)	
02	Nárok na daňový bonus (z r. 10 ročného zúčtovania preddavkov na daň)	
03	Daň znížená o daňový bonus (r. 01 – r. 02) > 0	
04	Nedoplatok (z r. 18 z ročného zúčtovania preddavkov na daň)	
05	Nedoplatok (z r. 04 tohto potvrdenia), zrazený (zamestnancom zaplatený) v lehote do podania vyhlásenia o poukázaní podielu zaplatenej dane z príjmov fyzickej osoby v úhrnej sume	Dňa: .....

Údaje o zamestnávateľovi, ktorý je platiteľom dane, ktorý toto potvrdenie vydáva („zamestnávateľ“):

DIČ : .....

Meno a adresa : .....

Miestne príslušný správca dane: .....

Potvrdzujeme týmto, že údaje uvedené v tabuľke potvrdenia sú pravdivé.

.....
Potvrdenie vypracoval (a)

.....
Dňa

.....
Podpis a odtlačok
pečiatky zamestnávateľa

¹⁾ U cudzích štátnych príslušníkov sa uvádza dátum narodenia.

- Prednášali sme na viacerých seminároch a konferenciách: konferencie o nórske projektoch v Banskej Bystrici a Bratislave, seminár v Bešeňovej pre ružomberké Regionálne združenie miest a obcí Slovenska, seminár o biologicky rozložiteľnom odpade v Žiline, seminár na výstave Agrosalón v Nitre, konferencia Recyklácia odpadov 2011 v Bratislave, medzinárodná konferencia Biologicky rozložiteľný odpad 2011 v Náměšti nad Oslavou v ČR, konferencia EkoUniverzity na Slovensku s názvom Vízia vs. fakty v Banskej Bystrici, seminár pre zástupcov balkánskych IPA krajín v Bruseli, seminár pre obce Hornej Tořysy v Lipanoch, školenie pre učiteľov v Revúcej.
- V lete sme zorganizovali 15. ročník Ekotábora Priateľov Zeme. Tentoraz sa konal na biofarme Na háji v obci Devičany. Pripravili sme k tomu aj samostatnú web stránku www.ekotabor.sk.
- Zapojili sme sa do medzirezortného pripomienkovania novely zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie (EIA), v rámci ktorého sme v dvoch rozporových konaniach dosiahli prijatie viacerých zásadných návrhov.
- Zapojili sme sa do procesu hodnotenia vplyvov na životné prostredie (SEA) a medzirezortného pripomienkovania Plánu odpadového hospodárstva SR 2011 - 2015. V procese SEA sme dosiahli akceptovanie cca 50 % pripomienok (najviac zo všetkých zúčastnených) a v samotnom pripomienkovaní v rámci jedného rozporového konania takmer všetkých pripomienok. V oboch prípadoch naše hlavné pripomienky prevzal aj Úrad vlády SR.
- Zúčastnili sme sa viacerých pracovných stretnutí k príprave nového zákona o odpadoch a dosiahli akceptovanie takmer všetkých našich návrhov!
- Iniciovali sme a zúčastnili sme sa viacerých dôležitých stretnutí a rokovaní, ktorých cieľom bolo presadiť zmeny v legislatíve odpadového hospodárstva vedúce k environmentálne a ekonomicky šetrnejšiemu nakladaniu s odpadmi. Stretli sme sa so zástupcami Ministerstva životného prostredia SR, Slovenskej agentúry životného prostredia, poslancami NRSR, obvodných úradov životného prostredia, Pracovnej odpadovej skupiny pri Ekofóre...
- Zrealizovali sme 609 prednášok v 51 školách v 40 obciach, 21 prednášok pre verejnosť v 17 obciach pre takmer 850 účastníkov.
- V rámci osvetu „od domu k domu“ sme navštívili 430 domácností v Bolešove, kde sme občanom vysvetľovali nový systém triedeného zberu odpadov.
- Zorganizovali sme 1. ročník celoslovenskej súťaže Miss Kompost, cieľom ktorej je neformálna výmena informácií o domácom kompostovaní a podpora myšlienky, že kompostovanie je súčasťou moderného životného štýlu.

- V Partizánskom sme vykonali prieskum nakladania s biologicky rozložiteľným odpadom v 1600 domácnostiach, ktorého výsledky sme použili pri vypracovaní Konceptie nakladania s biologickými odpadmi v meste Partizánske.
- Vyhodnotili sme 2. ročník súťaže samospráv o najväčší pokrok v odpadovom hospodárstve „3Z – Znižuj, znovupoužívaj, zrecykluj“ a vyhlásili sme už jej 3. ročník.
- Vďaka nášmu úsiliu sa ani v roku 2011 nezačal výrub stromov a výstavba nevkusného hotela v parku v košickej Barci, vyhrali sme rozkladové konanie a celý proces sa tak vrátil späť asi o rok.
- Zapojili sme sa spolu s inými organizáciami do výrubového konania v Mestskom parku, zatiaľ nebol kvôli hotelu vyrúbaný ani jeden stojaci strom.
- V súťaži Cena odpadového hospodárstva „Zlatý mravec 2011“ sme získali Čestné uznanie za mimoriadny prínos projektu „ODPADY SA TÝKAJÚ VŠETKÝCH!“ v oblastiach zavádzania progresívnych systémov nakladania s odpadmi na komunálnej úrovni a environmentálnej výchovy.

V týchto aktivitách chceme pokračovať aj v roku 2012. Preto veríme, že budeme mať vašu podporu aj naďalej. Ak sa rozhodnete Vy alebo Vaši známi podporiť nás 2 % z dane, pomôžete nám napríklad pri:

- Zlepšení podmienok na triedenie odpadov pre obyvateľov formou prípravy legislatívnych návrhov, poradenskej a praktickej pomoci pre mestá a obce.
- Pokračovaní Centra pomoci občanom, ktoré pomáha pri zastavovaní projektov a činností ohrozujúcich práva ľudí, zdravé životné prostredie a prírodu.
- Zorganizovaní letného Ekotábora Priateľov Zeme, kde si môžu účastníci vyskúšať tradičné i netradičné remeslá, vypočuť prednášky osobností ekologického života a svojou prácou pomôcť miestnej komunite.
- Vydávaní informačného spravodaja Ekolisty so zaujímavými článkami o ochrane životného prostredia, ekotipmi, rozhovormi a správami.
- Zatraktívnení a rozšírení webovej stránky Priateľov Zeme – SPZ s dôrazom na ľahšiu dostupnosť väčšieho množstva informácií o ochrane životného prostredia a prírody.
- Zorganizovaní ekologicko-charitatívnej výmennej burzy „Recyklácie“ Priateľov Zeme.

Je tu výzva pre úspešné obce – zviditeľnite svoje úspechy v odpadovom hospodárstve!

Priatelia Zeme – SPZ nadväzujú na predchádzajúce ročníky súťaže 3Z – Znižuj, Znovupoužívaj, Zrecykluj a vyhlasujú ďalší, už tretí ročník. Chcú tak znova zviditeľniť ľudí a samosprávy, ktorým záleží na odpadovom hospodárstve a chcú ho neustále zlepšovať. Hlavným cieľom súťaže je zvýšenie komfortu a zviditeľnenie pracovných výsledkov ľudí, ktorí venujú často aj svoj voľný čas na zlepšenie odpadového hospodárstva v obci. Názov súťaže 3Z – Znižuj, Znovupoužívaj, Zrecykluj poukazuje na správne poradie nakladania s odpadmi v obciach.

Aj v tomto ročníku sa hodnotí najmä pokrok samospráv v odpadovom hospodárstve, tentoraz za trojročné obdobie 2008 - 2010. Hodnotiacia komisia si bude všímať najmä zlepšenie v komplexnosti systému odpadového hospodárstva, zabezpečenie komfortu pre pôvodcov odpadov a informovanosti obyvateľstva. Dôležitá na hodnotenie je aj spôsob riešenia výskytu čiernych skládok a nelegálneho spaľovania odpadov, ale aj vývoj množstiev komunálnych odpadov, ktoré v obci vznikajú.

Hlavnou cenou pre víťazné obce je už tradične prestíž a medializácia dosiahnutých výsledkov, ako aj bezplatné odborné poradenstvo. Celkový víťaz dostane tiež dar v podobe pamätného remeselného výrobku. Zapojiť sa do tejto unikátnej súťaže a stať sa tak inšpiráciou pre ostatných sa môže každá obec. Prihlásenie pritom nie je vôbec zložitá. Stačí vyplniť súťažný formulár a zaslať ho spolu s ročnými výkazmi o nakladaní s komunálnym odpadom. Formulár aj s ďalšími informáciami súťažiaci nájdu na webovej stránke <http://www.priateliazeme.sk/spz/3z>.

V prvom ročníku, v ktorom sa hodnotilo obdobie rokov 2006 – 2008, suverénne zvíťazila obec Košeca, nasledovaná obcami Imeľ a mestom Stará Turá. Mimoriadnu cenu poroty získalo mesto Piešťany. V druhom ročníku, ktorý sa zameriaval na obdobie rokov 2007 – 2009, sa na prvom mieste umiestnilo mesto Dubnica nad Váhom. Na ďalších miestach sa umiestnili mesto Nová Dubnica a obec Palárikovo. Táto obec získala aj mimoriadnu cenu poroty.

Víťazné obce dosiahli viaceré zaujímavé úspechy, ktoré tiež zavážili pri rozhodovaní odbornej poroty:

- Obec **Košeca** vďaka zavedeniu triedeného zberu odpadov pre všetkých pôvodcov odpadu, zriadeniu zberného dvora a podpore domáceho, obecného aj komunitného kompostovania, aktívnemu prístupu k riešeniu problematiky nelegálneho nakladania s odpadmi a výrazným informačným aktivitám znížila celkové množstvo vyprodukovaných komunálnych odpadov o vyše 10 kg na osobu a rok. V prípade zmesových odpadov sa jednalo o zníženie viac ako 40 kg na osobu a rok. Zároveň sa v ich katastri výrazne obmedzil výskyt nelegálnych skládok odpadu..
- Mesto **Stará Turá** postupným rozširovaním triedeného zberu dosiahlo dostatočný komfort pre pôvodcov odpadu. Je navyše jedným z mála miest na Slovensku, ktoré má úspešne zavedený triedený zber biologických odpadov pre všetkých pôvodcov odpadov (IBV, KBV, podnikatelia a firmy). Ten potom kompostuje v mestskej kompostárni. Aktivity sú podporené pravidelnou informačnou kampaňou. Účinnosť triedeného zberu presahuje 25 %.
- Obec **Imeľ** od roku 2006 začala rozširovať triedený zber odpadov na všetkých pôvodcov odpadov. Zaujímavosťou je triedenie aj na miestnom cintoríne. Obec aktívne podporuje domáce kompostovanie a vytvorila aj priestor, kde môžu obyvatelia odovzdávať biologicky rozložiteľný odpad zo záhrad. Obec tým dosiahla zníženie množstva zmesového odpadu o 5 kg na osobu a rok, a účinnosť triedeného zberu až 63 %.
- Mesto **Piešťany** síce za sledované obdobie nedosiahlo výrazný pokrok, ale zavedený systém odpadového hospodárstva je na vysokej úrovni. V celom meste je zavedený triedený zber odpadov na dobrej technickej úrovni, v rodinných domoch aj zber biologicky rozložiteľných odpadov. Zaujímavosťou sú aj koše na triedenie odpadov v centre mesta a intenzívna informačná kampaň. V meste bol zaznamenaný pokles celkového množstva komunálnych odpadov o 3,32 % a účinnosť triedeného zberu 39 %.
- Mesto **Dubnica nad Váhom** zvýšilo v sledovanom období množstvá vytriedených odpadov – kovy o 139 %, viacvrstvové kombinované materiály o 42 %, textil o 52 %, pneumatiky o 157 %, elektroodpad o 93 %, drobný stavebný odpad o 41 % atď. Pekným príkladom pre ostatné obce

môže byť aj to, že časť objemného odpadu dokáže mesto namiesto uloženia na skládku vytriediť a odovzdať na recykláciu a časť na energetické zhodnocovanie ako alternatívne palivo. Zhodnocovanie odpadu tak dosiahlo úroveň viac ako 29 %.

- Mesto **Nová Dubnica** zvýšilo množstvo vyzbieraného biologicky rozložiteľného odpadu zo zelene v sledovanom období o takmer 90 %. Zaujímavé je aj to, že na dotriedkovanie vytriedených zložiek odpadu zriadilo mesto chránenú dielňu, kde zamestnáva znevýhodnené skupiny obyvateľov. Účinnosť triedeného zberu je viac ako 23 %. V roku 2009 bol zaznamenaný medziročný pokles celkového množstva komunálnych odpadov takmer o 24 kg na osobu a rok a pokles zmesového odpadu o viac ako 33 kg na osobu a rok.
- V obci **Palárikovo** dosahuje účinnosť triedeného zberu 65,5 %, ktorá je výnimočná aj na európske pomery. Pravidelná zapojenosť do triedeného zberu je na úrovni až 98 %. To dosiahla zavedením systému, ktorý je maximálne komfortný pre pôvodcov odpadov a príkladný svojimi informačnými aktivitami. Za povšimnutie stojí aj fakt, že už od roku 2004 viac komunálneho odpadu odovzdáva na recykláciu ako na zneškodňovanie skládkovaním.

Podrobné informácie o aktivitách a zavedených systémoch všetkých víťazných obcí z predchádzajúcich dvoch ročníkov si môžete nájsť v publikácii *Separovaný zber v mestách a obciach*, ktorú v roku 2010 vydali Priatelia Zeme – SPZ.

Aj tieto zaujímavosti sú dôkazom, že súťaž 3Z – Znižuj, Znovupoužívaj, Zrecykluj sa zameriava na skutočnú kvalitu systémov odpadového hospodárstva a nielen na formálne naplnenie litery zákona o odpadoch. Vyzývame preto všetky obce, ktoré si myslia, že dokázali zaviesť úspešný a kvalitný systém odpadového hospodárstva, aby sa prihlásili do súťaže a zviditeľnili svoje úspechy.

Pre niekoho odpad, pre iného poklad – opäť sa blíži Recyklácia Priateľov Zeme

Počas zimného obdobia sa už v Košiciach stalo dobrým zvykom, že Priatelia Zeme – SPZ, tentokrát v spolupráci s Košice – Európske hlavné mesto kultúry 2013, n. o. organizujú výmennú burzu, „Recykláciu Priateľov Zeme“. Počas jedného týždňa môžu ľudia priniesť veci pre nich už nepotrebné, no stále funkčné či nositeľné. Zároveň si záujemcovia môžu za dobrovoľný príspevok nejaké užitočné veci vziať - „zrecyklovať“. Získané dobrovoľné príspevky budú využité na úhradu časti nákladov spojených s podujatím.

Toto podujatie nie je recykláciou v pravom zmysle slova, ide skôr o susedskú výmenu vecí, ktoré ľudia nepotrebujú, no nechcú ich len tak vyhodiť. Pre niekoho vec nepotrebná môže byť pre druhého ešte zaujímavá, užitočná. Takéto opätovné použitie vecí je ekonomicky, sociálne a hlavne environmentálne priaznivejšie ako ich vyhadzovanie do koša.

„Recyklácia Priateľov Zeme je už tradičným podujatím a má medzi Košičanmi veľa priaznivcov. Denne nám v kancelárii zvoní telefón a ľudia – prevažne Košičania sa nás pýtajú, kedy opäť zorganizujeme túto akciu.“, hovorí koordinátor tohtoročnej „recyklácie“ Ladislav Bíro z Priateľov Zeme - SPZ.

„Jedným z mnohých rozmerov projektu Košice 2013 je aj ochrana životného prostredia a podpora environmentálneho správania sa. Výmenná burza použitých vecí je vhodnou príležitosťou ako rozumne nakladať s predmetmi, ktoré by sa za iných okolností stali odpadom. Recykláciou Priateľov Zeme zároveň sprístupníme dočasné priestory kultúrneho centra Kasárne/Kulturpark,“ uviedol Daniel Gašperik z Košice 2013, n. o.

Vďaka podpore Košice 2013, n. o. sa akcia oproti ostatným rokom presúva do väčších priestorov na Strojársenskú ul. 3 do budovy bývalej Strednej odbornej školy strojníckej Aurela Stodolu, kde v prenajatých priestoroch Košického samosprávneho kraja bude pôsobiť tím Kasární/Kulturparku. „Recyklácia Priateľov Zeme bude prvým podujatím pre verejnosť na našej novej dočasnej adrese,“ dodal Gašperik.

Príjem vecí bude prebiehať v dňoch od 27. februára do 1. marca 2012 a výdaj vecí od 29. februára do 3. marca 2012 v čase od 10:00 do 18:00 hod. (v sobotu 3. marca v čase od 10:00 do 14:00 hod.).

Veci, ktoré sa prijímajú, sú prevažne textil, obuv, hračky, knihy, elektronika, ľudia však môžu priniesť aj bicykle a iné športové potreby, keramiku, kuchynský riad či umelecké predmety. Všetky prinesené veci musia byť čisté a funkčné. Jednoducho ešte použiteľné.

Keďže nemáme k dispozícii priestory na uskladnenie väčších kusov nábytku, či chladničiek, takéto nebudú prijímané. Ľudia však môžu spraviť ich fotografiu, pripojiť krátky popis veci, termín na vyzdvihnutie, miesto vyzdvihnutia a kontakt a priniesť túto ponuku na podujatie, alebo poslať na e-mail biro@priateliazeme.sk.

Veci, ktoré počas „recyklácie“ nenájdu svojho nového majiteľa, budú odovzdané charitám.

Priatelia Zeme – SPZ veľmi privítajú záujemcov o dobrovoľnícku pomoc na akcii. Záujemcovia sa môžu prihlásiť na telefónnom čísle 0918 869 957.

Ak chcú záujemcovia podporiť konanie takéhoto podujatia aj v budúcnosti, môžu pomôcť bez minúta čo len jediného centu - venovaním 2 percent z dane Priateľom Zeme - SPZ.

16. 2. 2012: Priatelia Zeme – SPZ prednášali v obci Hrabovka

Branislav Moňok na prednáške, ktorá bola určená pre širokú verejnosť, rozprával o odpadoch, triedenom zbere a kompostovaní. Na záver odznela zaujímavá diskusia, ktorej výsledkom boli návrhy pre zástupcov miestnej samosprávy, ako zlepšiť odpadové hospodárstvo v obci. Prednáška sa uskutočnila v rámci projektu „Triedenie a recyklácia odpadu – súčasť nášho každodenného života“, ktorý finančne podporil Recyklačný fond.

8. 2. 2012: Priatelia Zeme – SPZ sa zúčastnili stretnutia v Štítnej nad Vlárí – Popov

Stretnutie sa uskutočnilo v rámci projektu K. O. S. E. C. A. (Kompostujeme. Odpady Separujeme – Ekologická Cezhraničná Aktivita). Zúčastnili sa ho zástupcovia hostiteľskej obce, obce Košeca, koordinátorka projektu Danka Palkechová a za Priateľov Zeme – SPZ Branislav Moňok, ktorý je odborným garantom a školiteľom v projekte. Témami stretnutia boli príprava propagačných materiálov týkajúcich sa triedeného zberu odpadov a kompostovania a organizovanie seminára s exkurziou po vzorových systémoch odpadového hospodárstva v SR.

25. 1. 2012: Priatelia Zeme – SPZ sa zúčastnili medzinárodného workshopu o predchádzaní vzniku odpadu v Brne

Na workshope sa Lenka Beznáková, Branislav Moňok a Martin Valentovič z Priateľov Zeme – SPZ stretli so zástupcami českej organizácie Hnutí Duha a maďarskej organizácie Humusz. Hlavná časť programu sa venovala príprave programov predchádzania vzniku odpadov v týchto troch krajinách. Ďalšia časť stretnutia bola venovaná výmene skúseností získaných pri práci jednotlivých organizácií v oblasti nakladania s odpadmi a spolupráce s obcami. Na záver stretnutia boli dohodnuté podrobnosti ďalšej spolupráce. Workshop sa uskutočnil v rámci projektu „Predchádzanie vzniku odpadov - nevyhnutný krok k udržateľnému regiónu V4“, ktorý je podporený Medzinárodným Vyšehradským fondom

20. 1. 2012: Priatelia Zeme – SPZ vydali informačné materiály pre ďalších 13 obcí

Sú to dva druhy materiálov, ktoré boli urobené „na mieru“ pre jednotlivé obce. Pre Bardoňovo, Černík, Dedinku, Dvory nad Žitavou, Maňu, Mojzesovo, Pribetu Imeľ a Trávnicu leták, ktorý obsahuje informácie o triedenom zbere odpadov. Podrobne je v ňom rozpísané, čo, kde a ako sa zbiera v rámci zavedeného systému zberu odpadov. Pre Maňu, Trnovec nad Váhom, Bolešov, Bardoňovo, Černík a Trávnicu boli pripravené kalendáre, kde sú uvedené termíny zvozu vytriedených zložiek odpadov v roku 2012. Informačné materiály, ktoré budú distribuované do každej domácnosti, boli vydané vďaka projektu „Triedenie a recyklácia odpadu – súčasť nášho každodenného života“, ktorý finančne podporil Recyklačný fond.

19. 12. 2011: Priatelia Zeme – SPZ pokračujú v spolupráci s mestom Stará Turá a obcou Palárikovo

Tentoraz išlo o spoluprácu na vydaní kalendárov zvozu vytriedených zložiek komunálneho odpadu na rok 2012. V kalendároch sú okrem dátumov zvozu aj stručne pripomenuté informácie o tom, ako sa odpady v rámci zavedeného systému triedeného zberu zbierajú. Kalendáre sú určené pre domácnosti žijúce v rodinných domoch v Starej Turej a pre všetky domácnosti v obci Palárikovo.

16. 12. 2011 - 20. 12. 2011: Priatelia Zeme – SPZ vykonali prieskum v predškolských a školských zariadeniach v meste Partizánske

Prieskum sa týkal nakladania s biologicky rozložiteľnými komunálnymi odpadmi vo všetkých materských, základných a stredných školách v meste. Jeho úlohou bolo zistiť, aké druhy a množstvá týchto odpadov jednotlivé zariadenia počas roka vyprodukujú a ako s nimi nakladajú. Prieskum bol vykonaný v rámci prípravy Konceptie nakladania s biologicky rozložiteľným komunálnym odpadom, ktorý pre Mesto Partizánske pripravujú Priatelia Zeme – SPZ.

07. 12. 2011: Priatelia Zeme - SPZ začali cyklus prednášok aj na Strednej odbornej škole v Starej Turej

Prednášky odzneli na témy produkcie odpadov, najpoužívanejších spôsobov nakladania s odpadmi na Slovensku, možnostiach predchádzania vzniku odpadov z domácností, ale aj o konkrétnom systéme triedenia odpadov v meste Stará Turá. Cyklus prednášok bude pokračovať aj začiatkom budúceho roku tak, aby sa ich mohli zúčastniť všetci študenti. Prednášky sa uskutočnili vďaka projektu „Triedenie a recyklácia odpadu – súčasť nášho každodenného života“, ktorý finančne podporil Recyklačný fond.

01. 12. 2011: Priatelia Zeme – SPZ sa zúčastnili na ďalšom rokovaní k Programu odpadového hospodárstva SR na roky 2011 – 2015

Tentoraz to bolo rozporové konanie o zásadných pripomienkach k Programu, ktoré zaslali Priatelia Zeme – SPZ v rámci skráteného medzirezortného pripomienkovacieho konania. Rokovania so zástupcami Ministerstva životného prostredia SR a Slovenskej agentúry životného prostredia sa zúčastnili Branislav Moňok a Lenka Beznáková. Tí svojimi odbornými argumentmi dokázali presvedčiť všetkých zúčastnených, čoho výsledkom bolo, že všetky pripomienky Priateľov Zeme – SPZ boli zapracované do programu.

30. 11. 2011: Priatelia Zeme – SPZ boli spoluorganizátorom odborného podujatia v Štítnej nad Vlárí - Popov

Tentoraz išlo o odborný seminár s exkurziou „Príklady dobrej praxe – spôsoby nakladania s komunálnymi odpadmi a biologicky rozložiteľnými odpadmi v ČR“, ktorý bol určený pre zástupcov samosprávy a štátnej správy Trenčianskeho a Zlínskeho kraja. Takmer 50 účastníkov malo možnosť dozvedieť sa informácie o systéme nakladania s odpadmi a pozrieť si komunitnú kompostáreň v obci Štítina nad Vlárí – Popov, vypočuť si skúsenosti v podporovaní domáceho kompostovania v meste Brumov – Bylnice, pozrieť si regionálnu kompostáreň v Slavičine a Logistické centrum odpadov vo Vsetíne. Podujatie sa konalo v rámci projektu cezhraničnej spolupráce K. O. S. E. C. A, ktorého je Branislav Moňok odborným garantom.

UZAVIERATEĽNÉ „ŠKATULKY“ Z PET FLIAŠ

<http://www.behance.net/gallery/PET-BOTTLE-PURSE/670947>

Opätovné používanie tvorivo

V našich každodenných požiadavkách, činnostiach sme často konfrontovaní s faktom, že niečo nemáme. Iste, najprv porozmýšľame, či to skutočne potrebujeme. Pokiaľ áno, tak si urobíme výlet do obchodu... A v tomto bode by som moje rozprávanie prerušil krátkym odbočením.

Prípad PET fľaša, kartón, tetrapak...

Tieto materiály sú bežne dostupné v našich domácnostiach a väčšinou symbolizujú len zvyšok našej potreby určený do triedného zberu. Prítom sa tieto materiály dajú použiť na výrobu rôznych predmetov nielen do domácnosti. Zoberme si takú PET fľašu. Internetový prehliadač mi v sekunde dáva odpoveď:

- stôl z PET fliaš
- stolička z PET fliaš
- skrinka z PET fliaš
- svietidlo z PET fliaš
- kvetináč z PET fliaš
- paraván z PET fliaš
- a stovky ďalších riešení...

Obdobne je to aj pri kartóne, pri tetrapaku a kľudne môžeme vymyslieť aj ďalšie materiály: papierová rúrka, starý textil atď. Čo to znamená? Minimálne to, že pri troške vlastnej tvorivosti či zručnosti by sme si vedeli zariadiť veľkú časť domácnosti z materiálov, ktoré by ináč skončili v odpade.

Komfort, hygienické hľadisko?

Môžeme namietat, že predsa stolička z PET fliaš nemôže byť pohodlná. A že odpadový materiál nemôže byť vhodný na to, aby sme si z neho urobili zariadenie domácnosti... Avšak pohodlie je skôr otázkou dobrého návrhu, dizajnu, kombinácie materiálov, nie otázkou toho, z akého materiálu pozostáva konštrukcia. A otázka hygieny je podmienená tým, ako materiály na výrobu vyčistíme. Vyššie uvedené materiály spĺňajú najvyššie hygienické štandardy pre používanie v potravinárskom priemysle.

Fleecová bunda v našom šatníku je najpravdepodobnejšie tiež vyrobená zo zrecyklovaných PET fliaš a nová skrinka zmesou zlepeného dreveného odpadu. Prečo sa teda báť toho, čo si vyrábime sami?

Kto hľadá, nájde... alebo: nemusíme byť všetci Edisoni

V súčasnosti sa mnohí tvorcovia venujú vytváraníu vecí z odpadových materiálov, či pretváraníu opotrebených výrobkov na nové. Určite to môžeme označiť aj ako jeden z módnych trendov súčasnej doby, keď sa veľmi opodstatnene hľadajú možnosti, ako znížiť negatívne vplyvy masovej výroby a spotreby materiálov. My sa však nemusíme starať o módné trendy, stačí sa inšpirovať. V poslednej dobe vzniklo množstvo webových stránok zameraných na zhromažďovanie zaujímavých „homemade“ riešení, nápadov (krátky zoznam pre inšpiráciu pozrite na konci článku).

Vráťme sa na začiatok

Namiesto výletu do obchodu teda porozmýšľajme, či by sa daný výrobok nedal vyrobiť podomácky, z dostupných materiálov, či pretvorením iného výrobku. Okrem osvieženia mysle a relaxu pri tvorivej činnosti predídeme aj vzniku odpadu. Bez veľkých výdavkov, bez podpory súkolesia spotreby, bez toho, aby sme škodili prírode.

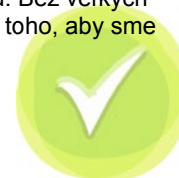
Zaujímavé webové stránky:

<http://www.akosatorobi.sk/>
<http://ako-na.sk>
<http://howto.sk>
<http://howtodo.sk>
<http://www.sashe.sk>

Stránky zo zahraničia:

<http://www.ecofriend.com/diy>
<http://www.treehugger.com/design>
<http://www.squidoo.com/coolrecycling>
<http://www.diyreuse.com>
<http://inhabitat.com>

a mnohé iné...

René Říha

DETSKÁ HOJDAČKA ZO STAREJ PNEUMATIKY

<http://blog.charlestonnaturally.com/>

STÓL A STOLIČKA Z PET FLIAŠ

<http://www.designboom.com>

KRESLO Z PAPIEROVÝCH RÚROK

<http://cmybacon.com>

NEPREMOKAVÁ TAŠKA Z POKAZENÉHO DAŽDNÍKA

<http://urobisam.topky.sk>

Minule som si uvedomil, že používam veľké množstvo papierových vreckoviek, ktoré potom vyhadzujem do koša na odpad, pretože sa u nás tieto vreckovky neseperujú. Chcel by som sa opýtať, ktoré vreckovky vychádzajú z hľadiska životného prostredia lepšie – papierové alebo klasické textilné?

Z hľadiska dopadov na životné prostredie, tzv. ekologickej stopy, vychádza používanie tradičných textilných vreckoviek lepšie. Jednoznačne to vyplýva zo všetkých dostupných informácií. Je to tak aj napriek tomu, že bavlna, z ktorej sa vreckovky vyrábajú, je plodina veľmi náročná na vodu a energiu (pestovanie, spracovanie, doprava atď.). Podľa informácií austrálskeho mesačníka o životnom prostredí G Magazine (<http://www.gmagazine.com.au>) na výrobu jednej textilnej vreckovky potrebných 165 litrov vody a pri každom praní ďalších cca 0,15 litrov (cca 10 tisíc litrov na 1 kg bavlny). Naproti tomu na výrobu 1 papierovej vreckovky sa spotrebujú cca 2 litre vody (cca 2000 litrov vody na 1 kg papiera).

Hlavnou výhodou textilnej vreckovky, vďaka ktorej bez problémov poráža svojho papierového „rivala“, je jej životnosť. G Magazine odhaduje, že jedna textilná vreckovka sa môže opakovanne použiť až 520 krát. Nároky na výrobu sa teda rozložia na celý čas jej používania. Priemerne vychádza na jedno použitie už iba necelého 0,5 litra vody. Na prvý pohľad je na vodu menej náročná výroba papierovej vreckovky, no tá dopláca na jej jednorazové použitie. A rovnako to je aj s energiou.

Prepočet ekostopy papierovej a textilnej vreckovky

Viktor Třebický z Týmové iniciatívy pro místní udržitelný rozvoj (ČR) vypočítal ekostopy obidvoch druhov vreckoviek. Porovnával ročnú spotrebu 100 ks balení papierových vreckoviek a 2,5 látkových vreckoviek (spotreba 50 ks látkových na 20 rokov).

Výroba a likvidácia daného množstva papierových vreckoviek podľa neho vytvára ekostopy 21 globálnych m²/rok. (Pokiaľ použijeme papierové vreckovky z recyklovaného papiera, zníži sa ekostopy asi o 38 %). U textilných je to iba 1,24 m²/rok. Čo je skoro 20 krát menšia ekostopy ako v prípade ich papierových alternatív. Pokiaľ sa pripočíta energia na pranie a žehlenie, ktorá je pri priemernom praní a žehlení 3 vreckoviek týždenne zhruba 2 kWh/rok, narastie ekostopy textilných vreckoviek na 3,2 m²/rok. Aj potom však ide o číslo 7 krát menšie ako v prípade papierových vreckoviek.

Pozn.: Do ekostopy je však veľmi ťažké započítať skutočné nároky na vodu, dopravu a množstvo chemických látok používaných pri výrobe oboch typov vreckoviek.

Ešte zopár tipov

Dopad vreckoviek na životné prostredie vieme znížiť aj ďalšími opatreniami. Môžeme si kúpiť textilné vreckovky z bio-bavlny alebo konopné, ktoré majú v porovnaní s konvenčne pestovanou bavlnou menšiu ekostopy. Papierové si môžeme kupovať vyrobené z recyklovaného papiera. Ekostopy textilných vreckoviek môže užívateľ znížiť aj tým, že ich miesto sušenia v sušičke nechá uschnúť voľne na vzduchu, alebo že na pranie použije ekologické pracie prostriedky. Ekologicky veľmi šetrné je vyrobiť si vreckovky zo zvyškov starých látok. U papierových vreckoviek môžeme prírode vrátiť biomasu tým, že skončia v komposte.

Spracoval Branislav Moňok

Zdroj: Vítková, Zdeňka: Látkový, nebo papírový kapesník? Už je jasno. [online].Ekolist.cz, 25. 11. 2011

Priateľov Zeme - SPZ finančne podporili:

RECYKLAČNÝ FOND

PROJEKT „TRIEDENIE A RECYKLÁCIA ODPADU - SÚČASŤ NÁŠHO KAŽDODENNEHO ŽIVOTA“ FINANČNE PODPORIL RECYKLAČNÝ FOND.

PROJEKT „WASTE PREVENTION - NECESSARY STEP TOWARD SUSTAINABLE V4 REGION“ FINANČNE PODPORIL INTERNATIONAL VISEGRAD FUND.

Pri realizácii aktivít Priateľov Zeme - SPZ pomohli:

Katarína Pačayová, Ján Vozár, Lucia Tóthová, Lívia Gažová, Monika Kukuvková, Katarína Burdigová, Monika Bálintová, Lucia Andonovová, Adela Urbánová, Jonathan Gresty, Kooki, Michal Molnár, Slavka Kučeková, Petra Stehlíková, Lenka Križanová, Zdenka Kittová, Slávka Halčáková, Marián Geišberg...

Ďakujeme Vám